

عبد الصمد

الخوارزمي الصمد في علم العربية

الکتاب فی الدین والناس والاجتماع

الحمد لله الذي جعل في هذا الكتاب من كل صفة من صفات الكمال

بيت السلطنة كالموصل دروازه سدای طبع چون قدیم

مطبع حاجی محمد علی محمد خلیفه الطباع

[illegible]

قول اول اسم
 عطف الفعل بدلا من
 معوض الفعل بدلا من
 مفعول الفعل بدلا من
 متعلق الفعل بدلا من
 خبر الفعل بدلا من
 مفعول الفعل بدلا من
 متعلق الفعل بدلا من
 خبر الفعل بدلا من

قول اول اسم
 عطف الفعل بدلا من
 معوض الفعل بدلا من
 مفعول الفعل بدلا من
 متعلق الفعل بدلا من
 خبر الفعل بدلا من
 مفعول الفعل بدلا من
 متعلق الفعل بدلا من
 خبر الفعل بدلا من

مستقل غير مقرب باء لازمة وحق بالجر واللام والتنوين
 النداء والتثنية وجمع والفعل كلمة معناها مستقل مقرب
 وحق بقولم والحرف كلمة معناها غير متقل ولا تنكح
 ويعرف بعدم قبول شي من خواص احوية لقسيم الاسم
 ان وضع ذات فاسم عين كزيدا وحدث فاسم معنى
 كضرب او للمضروب اليه حدث فمشتق كضارب ايضا ان
 وضع لشي بعينه مفعول كزيدا والرجل وذا الذي هو والمضارب
 الى احد ما معنى المعرف بالنداء والافكرة ايضا ان وضع
 علامة التانيث ولو تعديرا كناية وبارفوت والا فذكره كالمو

است برای آن چنین
 خارج اسم هم متصل
 چرا که زائد علی اسم
 شرطت برای آن
 آن دل برای سینه
 حسب مع مقرب
 ترمیم بلفظ نمی و مقرب
 چرا که این فاعل و لک
 یکند چنین آن که لک
 بود که زائد او و خارج
 قوله چنین گفت سینه
 مستقیم نشاء و آن چه
 خانه استی و زو غریبان
 بانه شود بر آن بین
 و باشد این شی و آن
 آن چه غریب است اجزا
 شغل خانه نامی افراد
 شی آن و منفی است
 قوله مستقل و آن که
 فعل بر سهوا مشتق
 و تانیث است و آن
 فاعل آن لک
 در بیان این چنین
 می حکم و فعل
 این می می است

قول اول اسم
 عطف الفعل بدلا من
 معوض الفعل بدلا من
 مفعول الفعل بدلا من
 متعلق الفعل بدلا من
 خبر الفعل بدلا من
 مفعول الفعل بدلا من
 متعلق الفعل بدلا من
 خبر الفعل بدلا من

[illegible]

وليت وعلل وعملها عكس على كان ولا يُقَدِّم احد معموليها عليها
مطلقاً ولا خبرها على سببها الا اذا كان ظرفاً نحو ان قبلت يد
او جاز اخرج ورا نحو ان في ذلك بعرة وعلقها ما فكلها نحو انما
زيد قائم والمصدان حل محل ان فبفتح نمرتها والاكسرت
وان جاز الامر ان جاز الامر ان نحو اولم كنعين انما انزلنا وقال اني
عبد الله ولقي اني امر الله لعطوف على سائر هذه الحروف
منصوب ومحقق ان ان لو كان يجوز فيه بشرط معنى انجر النان
ما ولا يشبهان بل ليس متعلقان عليهما بشرط بقا النفي وتأخر الخبر
بشرط عدم زيادة ان معناه في التاكيد لم يرد ان لخصتها التاء

[illegible][illegible]

و انخفض قليل من غير تطلعا انخفض كثيرا الثاني عن نسبة
جملة او نحوها او اذناه في مخور طل زينا و انا تم فتنه و شغل الرشيما
و بند و دره فارسا و الناصب لبيتين لذات هي لمبدن النسبة هو
المسند من فعل النوع الثالث ما ير و مجرور لا غير موافق
الاول المضاف اليه هو لهناب اليه شي بواسطة حرف جر
مراد و يتبع اضافة المضرات و اسما الاشارة و اسما الاستعظام
و اسما الشرط و الموصولات سوى اي في الثلاثة و بعض الاسماء
يجب اضافتها الي محل هو ان و حيث و او او الى المفعول ظاهر
او ضمرا هو كذا و كذا و عند و لدى سوى او ظاهر او ضمرا هو

و انخفض قليل من غير تطلعا انخفض كثيرا الثاني عن نسبة
جملة او نحوها او اذناه في مخور طل زينا و انا تم فتنه و شغل الرشيما
و بند و دره فارسا و الناصب لبيتين لذات هي لمبدن النسبة هو
المسند من فعل النوع الثالث ما ير و مجرور لا غير موافق
الاول المضاف اليه هو لهناب اليه شي بواسطة حرف جر
مراد و يتبع اضافة المضرات و اسما الاشارة و اسما الاستعظام
و اسما الشرط و الموصولات سوى اي في الثلاثة و بعض الاسماء
يجب اضافتها الي محل هو ان و حيث و او او الى المفعول ظاهر
او ضمرا هو كذا و كذا و عند و لدى سوى او ظاهر او ضمرا هو

و انخفض قليل من غير تطلعا انخفض كثيرا الثاني عن نسبة
جملة او نحوها او اذناه في مخور طل زينا و انا تم فتنه و شغل الرشيما
و بند و دره فارسا و الناصب لبيتين لذات هي لمبدن النسبة هو
المسند من فعل النوع الثالث ما ير و مجرور لا غير موافق
الاول المضاف اليه هو لهناب اليه شي بواسطة حرف جر
مراد و يتبع اضافة المضرات و اسما الاشارة و اسما الاستعظام
و اسما الشرط و الموصولات سوى اي في الثلاثة و بعض الاسماء
يجب اضافتها الي محل هو ان و حيث و او او الى المفعول ظاهر
او ضمرا هو كذا و كذا و عند و لدى سوى او ظاهر او ضمرا هو

و انخفض قليل من غير تطلعا انخفض كثيرا الثاني عن نسبة
جملة او نحوها او اذناه في مخور طل زينا و انا تم فتنه و شغل الرشيما
و بند و دره فارسا و الناصب لبيتين لذات هي لمبدن النسبة هو
المسند من فعل النوع الثالث ما ير و مجرور لا غير موافق
الاول المضاف اليه هو لهناب اليه شي بواسطة حرف جر
مراد و يتبع اضافة المضرات و اسما الاشارة و اسما الاستعظام
و اسما الشرط و الموصولات سوى اي في الثلاثة و بعض الاسماء
يجب اضافتها الي محل هو ان و حيث و او او الى المفعول ظاهر
او ضمرا هو كذا و كذا و عند و لدى سوى او ظاهر او ضمرا هو

و انخفض قليل من غير تطلعا انخفض كثيرا الثاني عن نسبة
جملة او نحوها او اذناه في مخور طل زينا و انا تم فتنه و شغل الرشيما
و بند و دره فارسا و الناصب لبيتين لذات هي لمبدن النسبة هو
المسند من فعل النوع الثالث ما ير و مجرور لا غير موافق
الاول المضاف اليه هو لهناب اليه شي بواسطة حرف جر
مراد و يتبع اضافة المضرات و اسما الاشارة و اسما الاستعظام
و اسما الشرط و الموصولات سوى اي في الثلاثة و بعض الاسماء
يجب اضافتها الي محل هو ان و حيث و او او الى المفعول ظاهر
او ضمرا هو كذا و كذا و عند و لدى سوى او ظاهر او ضمرا هو

البحرود بالحرف وهو النسب اليه شئ بوسط حرف جر ملغظه
 فالشهور من حروف البحر اربعة عشر ستة منها تنجز الظاهر والضمن
 وهي من الى وعن على وفي واللام والباء وسبعة تنجز الظاهر
 فقط وهي مذ ومنذ وتختصان بالزمان وتختص بالكرة والثاء
 وتختص باسم الله تعالى وحشي والكاف والواو ولا تختص بالطائرين
 النوع الرابع ما ير منضوبا وغير منضوب وهو اربعة الال
 الستة وهو المذكور بعد الا واخرها للدلالة على عدم التباينة
 بالنسبة الى سابقة ولو حكما كما كان مجزعا متصلا والافتقار
 ما استثنى بالان لم يذكره استثنى منه عرب بحسب العوالم

الجوز با حرف و هو السب اليه شئ بوسط حرف جر ملحق
 فالشهور من حروف البحر اربعة عشر ستة منها بحر الظاهر والآخر
 وهي من الى وعن على وفي واللام والباء وسبعة بحر الخفاء
 فقط وهي مذ ومثد وتختان ابرمان وتختن بالكرة والشاء
 وتختن باسم الله وحى والكاف والواو ولا تختن طائفة من
 النوع الرابع ما ير منضوبا وغير منضوب وهو اربعة الال
 استثنى وهو المذكور بعد الا و آخرها للدلالة على عدم التصانيف
 بالسب الى سابقه ولو حكما فان كان متجزيا متشعبا فلا ينقطع
 فاستثنى بالان لم يذكر معه استثنى منه عر ب بحسب العوالم

[illegible]

وَيُسَيِّئُ مَقَرُّهُ وَالْكَلامُ مَعَهُ غَيْرُ مُوجِبٍ غَالِباً وَإِنْ ذُكِرَ فَانْكَاحُ
الْكَلامُ مُوجِباً لِّلنِّسْبِ وَلَا فَاكِهَانِ مُتَصِلَا فَالْأَحْسَنُ إِتْبَاعُهُ
عَلَى اللَّفْظِ نَحْوُ مَا خَلَّوْهُ إِلَّا تَطْيِيلُ فَإِنْ تَعَدَّ فَعَلَى الْحُلِّ نَحْوُ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَانْكَاحُ مَنْقَطَعًا فَاجْزَئُونَ لِيُجِيبُوا النِّسْبَ وَالتَّمْيِيزَ
يُجْزَوْنَ الْإِتْبَاعَ نَحْوَ مَا جَاءَ فِي الْقَوْمِ الْأَحْمَارِ وَالْأَحْمَرُ تَمَيُّزٌ
وَأَسْبَغْتُ تَجْلَاوَعْدًا وَحَاشَا نِسْبٌ بِالْفِعْلِ لِمَعْرِفَةِ مَقَرِّهَا وَتَحْيِيرُ
حَرْفِهَا وَلَيْسَ لَّا يَكُونُ مَنْصُوبٌ بِالْخَبَرِ وَهِيَ اسْتَرْجَاءٌ
بِالْمَاخِلِ وَبِالْمَعْدِ مَنْصُوبٌ بِغَيْرِ سَوْبٍ مَجْرُورٌ بِالْإِضَافَةِ وَلِغَرَبِ
يُزَعَى بِحَقِّهِ اسْتَشَى بِاللَّوْ سَوْبٍ كَغَيْرِ عَدُوِّهِمْ وَظَرْفُ مَنْصُوبٍ
بِالْمَاخِلِ وَبِالْمَعْدِ مَنْصُوبٌ بِغَيْرِ سَوْبٍ مَجْرُورٌ بِالْإِضَافَةِ وَلِغَرَبِ
يُزَعَى بِحَقِّهِ اسْتَشَى بِاللَّوْ سَوْبٍ كَغَيْرِ عَدُوِّهِمْ وَظَرْفُ مَنْصُوبٍ

سبجاه اشترک الملوک
 جنس رو قیوم از اینا
 یا بایانها و خلافت کی
 ازان با فردا دگر
 لیکن اینی سخن است
 و طلب کسی غیر طلب
 ست و چون سخن از
 آنکس لاسل فی الاصل
 الا ایش و قرات
 او بوم که زجر اکبرید
 نیست که ریت ایام
 ایچیزانی انجان
 ارمذ خوانی قوله
 فالاسن آه منی المکر
 کلام فرد جید
 پس اربعه شش بر
 شش مندر خط
 حسن اربعه ستون
 بدل ست اگر شش
 بدل حسن از یکی
 بعریه و حسن شش

کوهنیزه که از انوار طریقت
 از غیور و شجاع است
 در این کوهستان
 عزیزان و حاضرین
 ایستاده اند
 آن که در قلوب و دلهای
 بیخوار و زاریست
 و از غم و حسرت
 منتظر سبب نجات
 و کمال است
 و در این کوهستان
 ایستاده اند
 آن که در قلوب و دلهای
 بیخوار و زاریست
 و از غم و حسرت
 منتظر سبب نجات
 و کمال است

الثانی اشتغل عنه العال او اشتغل عامل عن اسم مقدم
بجنب ضميره او متعلقه كان لذلك الاسم خمس حالات فيجب نصبه
بعامل مقدم بضميره اشتغل او تلاما لا تليوه الاصل كما في التخصيف
نحو لا زيد الاكرمه كما في الاستطرعية نحو او زيد القيتة فاكرمه رفعه
بالابتداء او تلاما لا تليوه الا الاسم كما في القهاريه نحو خبث
فاو او زيد ليضرب عمره وفضل مبنية وبن المشتغل بالصدر نحو زيد
بل رايته وترشح نضبه او الامطان الفعل نحو زيد اضربه وفضل
تناسب مجتنب في العطف نحو قام زيد وعمر اكرمه او كان
رفع طلب نحو زيد اضربه يساوي الامران او المفعول المناسب

[illegible]

عمل نیکند، آه قوله
حس حالات آه
یعنی برای همیکو
ازان بازافروست
بج هاست و جواب
نسب آن و جواب
آن قربحان نسب آن
بر سرش رشتا و تنی من
و نسب و رحمان سرش
بر نسب قوله ادا
تلاوت کرده آه یعنی بجز
غیب به تنی است که
روان شود قسم بعد
که که که اند این غیر از
فضل مثل ادوات بنی
سجای همه و ضابطه
قوله اخص آه
یعنی واجب مستثنی
و تنبیه تسل شودیم
مستثنی تنبیه بطن
غیر اینهم نباشد مثل
اذا جلتی یا فاضل وات
شود در معانی هم

[illegible][illegible]

11

مجلس

مستند

...

...

100

...

11

2

4

[illegible]

مجموعه هفتان سحران مستأول و المومنت فوی موهومی
و بهر آن هم آن عزیزشان عارف ۱۲

وَمِمَّا مَلَكَتْهُنَّ اَتَانِ رَحُومًا بِغَيْرِ نِكَاحٍ ۗ غَصْبَ الْاَوَّلٰى ۗ ذٰلِكَ مَقْرَرٌ لِّكَ لَعَنَ الْاَوَّلٰى
وَمِنْ حُلٰىئِهَا الْبَغِيءُ الْمَتَّحِقَةُ الْاِغْلَابَ ۗ لِّلْمُتَّحِقَةِ سَطْوَةٌ وَلِلْمُعْتَدِلِ

اینها ای اسامی افشار و مغولان
 الا فی المتنی و الجمع عند من یح
 و فیما دخله حرف التبییه منها الموصو
 ن سفا و من یک
 و فیما دخله حرف التبییه منها الموصو

و بهو حمرنی و احمی حمرنی علی حریف اول مع صلیتیه بالمصد
و لمشهو خمسة ان مع انج ماوکی و لونه او کم یکنیم انا انزلنا و ان

خَيْرَ كَلِمَةٍ وَمَا سَمِعْتُ يَوْمَ الْحِسَابِ كَلِمَةً تُكُونُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ خَيْرَ يَوْمٍ
 بِمَنْعَتِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ لَعَدَمٌ مِمَّنْ جَاءَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
 بِمَنْعَتِهِمْ لِكَلِمَةٍ وَالْمَرْءُ إِذَا سَمِعَ رَاقِعَةً أَلْمَسَتْهُ

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيُنْزِلُ فِيهِ مِنَ الْغَمَامِ غَمَامًا مُبَارَكًا ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

[illegible]

خودم فاعلا بودم
منشی این مکتب
گذشته عارضه چنین
واقع شده مان
قد شمسید نرغز
ملائک خیریت کسان
افشود و از ایدان
حسن اخلاقیات
الکرامین خط صحیح
ست کبر علاقت
میزبیرت و جیب
ست اما با خفا کمر
مردم و متولست
جایک صفت زودکر
در بدست خود کر
گوید و درگاه نشاند
کتابتین بان کتابت
ازین خطه و خارج

فالمطابقة كخ يوسف حسن أخوته والزيان حسنا أخواتها أحسن
الناس منهم تبصرة ويرفع الضيم لستر اتفاقا ولا ينسب المفعول
إجماعاً ورفع المظاهر قليل نحو رايت رجلاً أحسن منه أبوه وكثير ذلك
في نحو رايت رجلاً أحسن في عينه الكل من في عين زيد لانه يلعبني
الفعل خالته موانع صرف الاسم تع فحجة وجمع وتامنيث
وعدل ومعرفة موزان ثانياً فعلان ثم تركيب كذلك في الفعل
والثالث نصفه ثلثان منها تلغ الصرف كذلك بواحدة توافقاً
البن شوز لثمة شاع يافنة في شوز
تصعقة بقا العجزة تلغ صرف العلم العجمي بشرط زيادته على الثلثة كما في
ولا اثر لثرك الا وسط عند الاكثر والمجج ينجح صرور من معال ومقابل

که بر کبریا طلبیده
نیست او بعد است
چنین غلط از
مصطفی رحمه الله
لذا عبارت را تغییر
داد و مواصل
آن نمودم
قولم و لا نصب
آه و آنچه دوم کرده
شود نصب آن بر
مفعولیت فعلی مقدار
که اسم تفصیل بر آن
ولایت کند منصوب
خواب بود و در اول
هر اسم من تیل
پس مفعول اول نیست
و نه مضاعف حرف
مفعول چرا که فعل
یعنی هم فعلی است
خواب بود که حرف
آن مضاعف است
پس تقدیر چنین باشد
اعلم ان مضاعف و بین
باطل است بلکه آن
منصوب فعلی است

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

مست و مرغان
کرم خورن
برای اسبگیر
صفت باشد
تفصیل در دست
خان است که هم
آلوده اند
هر چه بود
است

من موموردا بوزنه
خدا بخش پس
سیرم فیض علی
ولات وارو

سید محمد

مجلس شورای اسلامی

[illegible][illegible]

من فوائده مضاعف و

الکتاب

قوله الاول آه

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

قوله الاول آه

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

مؤمن من مایا

انجریه و حالیه و المفعول بها و المضاف اليها و الواقعة جوابا لشرطه
 جازم و لاتا بقه لغزو و التابته بجهله لهما محل و التي لا محل لهما سببا
 لمتانقه و المتعزته و التفسيرية و الصلة و التجا بها المسم المجا بها طر محرم
 و التابته لا محل له تفصيل الاولى ماله محل انجریه و هي الواقعة
 خبر المبتدأ و الاصله النواخ و محلها الرغ او نصب و لا بد فيها من
 مطابق مذکور و مقدر الا ان اقبلت على المبتدأ و على شابل له او
 على شارة اليه و كانت نفس المبتدأ التاسمة الحالته و شتر طها
 ان تكون خبرية غير مصدرة بحرف الاستقبال و لا بد من البقرة
 فلا اسمية بالواو و الضمير او باحد هما و الفعلية ان كانت مبسوطة

و ان مع است و
 كوينه كضبت
 بقول غيره ان خبر
 ست انما كمله
 خبرنا شدة و علامه
 كفته ست كجهله
 اخبارا ليست
 زيدا يا اخاه و يهتد
 لكن يا حبي يابل
 باطلع رنما يابيا
 قوله و لا بد فيها
 آه لبي ضرورت
 و رجه خبر يا زهير
 تاريخي و ديوي كيه
 خراوت جران
 جمله كلام مستعمل
 هرگاه آرد اجزو
 كلامي كسند ضرور
 ست از رايي كه
 باجز و كير مربوط
 كسند كه تمام آن
 كلام واحد باشد
 ما شرح
 قوله الا ان اقبلت
 آه شنبه هرگاه

قوله الاول آه

قوله الاول آه

الکتاب

و قوله انکم

لکم بسند

مضاف الی

الیه و موصوف

مضاف لام

مضاف الی

مضاف الی

مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی

عاقبها نحو فلا يخرجكم قولهم ان انقرة لم يجمعوا وكذلك جملة
 العامل الملقى تآخره اما الملقى التوسطه فجملة متعززة الثانية لمتعززة
 وهي التوسطه بين شيئين من شأنها عدم توسط اجنبي بينها
 متعززة غالباً بين الفعل ومعموله وليست تدل عليه والموصول
 صلبية ولعمري وجواب الموصوف وصفية الثالثة لمتعززة
 هي افضلها كما شقها لثانية نحو ان مثل عيسى عند الله كمثل آدم
 خلقه من ترب و الاصح انه لا محل لها قبل حسب ما في قوله العقب
 صلة الموصول وشيروط كونها خبرية معلومة لها طب شاملة على صنف
 مطابق للموصول انما مسته المحاب بها القسم نحو والقران الحكيم

اجزای جمله مقصود
 باشد و فصل لکن
 در اجزای هجده
 که در آنها متصل اند
 بخلاف مضاف
 و مضاف الیه که
 نامی از آن است
 تخمین است
 اقوله المفسر
 انما اقصیه غیر مکتوبه
 و آن جمله این
 است و در مکتوبه
 فصله با خط است
 حقیقت چیزی که بر
 این مذکور و مقید
 فصله بعد از شایسته
 که مفسر برای چنین
 باشد چه که آن
 برای حقیقت است
 که از خبر نشان دوا
 که در جبر آن محل
 ادوات بالجمع
 مضمون خبر است
 جمله مضمون باقی
 که درهم می آید

مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی مضاف الی

الحکیم گفت لمن المرسلین ومتی اجمع شرط ومتی اکتفی بجواب مقدم
منها الا واقعهما بالیقین خبر فیکفی بجواب الشرط مطلقا
الجواب بها شرط غیر جاریم نخواهی اگر متک می حکمها الجواب
بها شرط جاریم ولم یقرن بالفار ولا باذ اخوان نعم اقول ان
مقت السالعة التابعة لما لا عمل له بخبر جاریم فاكرمه وجابله
نارنی واکرمته او الم یجیل او اول الحال تبذیر قضا مقتنی
احکام الجاریم و اولی او ارفع احدیها بعد معرفة احسنه فی الوجود
الاحسنه فیهة او غیر احسنه فیهة لعل اولی بعد ان تعلیها بالفعل اعتبارا
ویجب حذو خلق او کان احدیها فیهة و صله او اخر او لا و کان
احدا

الحکیم گفت لمن المرسلین ومتی اجمع شرط ومتی اکتفی بجواب مقدم
منها الا واقعهما بالیقین خبر فیکفی بجواب الشرط مطلقا
الجواب بها شرط غیر جاریم نخواهی اگر متک می حکمها الجواب
بها شرط جاریم ولم یقرن بالفار ولا باذ اخوان نعم اقول ان
مقت السالعة التابعة لما لا عمل له بخبر جاریم فاكرمه وجابله
نارنی واکرمته او الم یجیل او اول الحال تبذیر قضا مقتنی
احکام الجاریم و اولی او ارفع احدیها بعد معرفة احسنه فی الوجود
الاحسنه فیهة او غیر احسنه فیهة لعل اولی بعد ان تعلیها بالفعل اعتبارا
ویجب حذو خلق او کان احدیها فیهة و صله او اخر او لا و کان
احدا

قوله الا واقعهما بالیقین خبر فیکفی بجواب الشرط مطلقا
الجواب بها شرط غیر جاریم نخواهی اگر متک می حکمها الجواب
بها شرط جاریم ولم یقرن بالفار ولا باذ اخوان نعم اقول ان
مقت السالعة التابعة لما لا عمل له بخبر جاریم فاكرمه وجابله
نارنی واکرمته او الم یجیل او اول الحال تبذیر قضا مقتنی
احکام الجاریم و اولی او ارفع احدیها بعد معرفة احسنه فی الوجود
الاحسنه فیهة او غیر احسنه فیهة لعل اولی بعد ان تعلیها بالفعل اعتبارا
ویجب حذو خلق او کان احدیها فیهة و صله او اخر او لا و کان
احدا

الحکیم گفت لمن المرسلین ومتی اجمع شرط ومتی اکتفی بجواب مقدم
منها الا واقعهما بالیقین خبر فیکفی بجواب الشرط مطلقا
الجواب بها شرط غیر جاریم نخواهی اگر متک می حکمها الجواب
بها شرط جاریم ولم یقرن بالفار ولا باذ اخوان نعم اقول ان
مقت السالعة التابعة لما لا عمل له بخبر جاریم فاكرمه وجابله
نارنی واکرمته او الم یجیل او اول الحال تبذیر قضا مقتنی
احکام الجاریم و اولی او ارفع احدیها بعد معرفة احسنه فی الوجود
الاحسنه فیهة او غیر احسنه فیهة لعل اولی بعد ان تعلیها بالفعل اعتبارا
ویجب حذو خلق او کان احدیها فیهة و صله او اخر او لا و کان
احدا

است اینده این جهان
 را هیچ خود قتل کرد
 که جزو برای خود
 ست و این حرف
 بلیغ طاعت است
 و هر که آن آید
 بهینج نزهتین
 نوزد برود و بدو
 آید و در حق آید
 بهینج طاعت
 شرف از خود و
 بر این طاعت
 آید و با خود
 بر این طاعت
 چو آن که بدو
 ست و در هر
 است و در هر
 است و در هر

100

هـ م ن ي المشوية والاشتهام والنقطة كبل وحرف تعريف
 وهي لغة خمير أتا بالفتح والتشديد حرف تفصيل غالباً وفيها
 معنى الشرط للزوم الفاعل ومخرج من معناه جزئياً
 وفيه أوائل وقد تفارق التفصيل كما لو ائقته أوائل الكتب
 أتا بالكسر والتشديد حرف معطف على المشهور وتروى للتفصيل
 أتا شاكراً أو أتا كفوذاً وللإيهام والتشكيك والتخمين والإيابة وأما
 لازمة قبل المعطوف عليه بها ولا تنفك عن الواو وأما
 بالفتح والتشديد تروى شرط نحو أتا ما يدعوا فله الأسماء
 ومنه شتهام نحو أسي الرجلين قام ودأته على معنى الكمال نحو

[illegible][illegible][illegible]

